

1. За договором факторингу (фінансування під відступлення права грошової вимоги) одна сторона (фактор) передає або зобов'язується передати грошові кошти в розпорядження другої сторони (клієнта) за плату, а клієнт відступає або зобов'язується відступити факторові своє право грошової вимоги до третьої особи (боржника). Клієнт може відступити факторові свою грошову вимогу до боржника з метою забезпечення виконання зобов'язання клієнта перед фактором.

2. Зобов'язання фактора за договором факторингу може передбачати надання клієнтові послуг, пов'язаних із грошовою вимогою, право якої він відступає.

Стаття 1077 Цивільного кодексу України вперше закріпила такий окремий вид цивільно-правового зобов'язання як договір факторингу. Із змісту норм коментованої статті випливає, що факторинг передбачає заміну кредитора у зобов'язанні, а тому до цих відносин можуть застосовуватися і загальні положення глави 47 ЦК в частині заміни кредитора у зобов'язанні.

Частина 1 коментованої статті надає визначення договору факторингу, з якого можна виділити наступні ознаки:

- Сторонами по договору факторингу є фактор та клієнт.
- Договір факторингу являє собою зобов'язальне правовідношення, яке виникає між фактором та продавцем (постачальником) товарів або послугонадавачем (клієнтом) за яким фактор купує у клієнта право вимоги останнього по відношенню до його контрагентів (боржників) за договорами по сплаті заборгованості за поставлені (передані) товари або надані послуги, тим самим фінансуючи діяльність клієнта. До того ж в даному випадку мова йде не про будь-яке окреме відплатне відступлення конкретного права вимоги, а про конкретну дебіторську заборгованість (повністю або частково).
- Відносини між фактором та клієнтом носять оплатний характер, фактору має бути забезпечена можливість одержання винагороди за послуги по фінансуванню діяльності клієнта. Ця мета досягається різними способами в залежності від тих форм фінансування діяльності клієнта, які застосовуються, наприклад, при фінансуванні шляхом оплати рахунків клієнта за відвантажені товари (надані послуги) відповідні платежі можуть здійснюватись фактором з відповідним дисконтом, який є винагородою. В інших випадках в договорі може бути передбачена винагорода у вигляді відповідної ставки оплати послуг фактора. Слід звернути особливу увагу на оплатний характер договору факторингу, тому що він має вирішальне значення як ознака при визначенні виду договірною правовідношення, у разі виникнення спору щодо визнання змісту договору таким, який відповідає договірній конструкції договору факторингу.
- Договір факторингу може включати (а міжнародний факторинговий контракт обов'язково включає) обов'язки фактора по наданню клієнту додаткових бухгалтерських та інших фінансових послуг з обслуговування відповідної дебіторської заборгованості, а саме: ведення бухгалтерського обліку, надання рахунків до оплати тощо. Однак, фактор який купує у клієнта дебіторську заборгованість, сам повинен бути зацікавленим у прийнятті на себе таких обов'язків, які дозволять йому здійснювати контроль за діяльністю клієнта (зокрема у частині відповідної дебіторської заборгованості) та слідкувати за платоспроможністю його боржників. Закріплення у ЦК договору факторингу дає можливість виділити дві різні правові конструкції даного правочину.

У відповідності до абзацу 1 частини 1 коментованої статті існує така правова конструкція, коли за договором факторингу одна сторона (фактор, новий кредитор) передає або зобов'язується передати іншій стороні (клієнту) грошові кошти в рахунок грошової вимоги клієнта (первісного

кредитора) до третьої особи (боржника), яка впливає із поставки клієнтом товарів, виконання робіт чи надання послуг третій особі, а клієнт відступає або зобов'язується відступити фактору цю грошову вимогу.

Абзац 2 ч. 1 коментованої статті передбачає можливість клієнта відступити факторові свою грошову вимогу до боржника з метою забезпечення виконання зобов'язання клієнта перед фактором. Якщо відступлення права грошової вимоги факторові здійснюється з метою забезпечення виконання зобов'язання клієнта перед фактором, фактор зобов'язаний надати клієнту звіт і передати суму, що перевищує суму боргу клієнта, який забезпечений відступленням права грошової вимоги, якщо інше не встановлено договором факторингу. Якщо сума, одержана фактором від боржника, виявилася меншою від суми боргу клієнта перед фактором, яка забезпечена відступленням права вимоги, клієнт зобов'язаний сплатити факторові залишок боргу. Таким чином, у першому випадку мова йде про договір, в силу якого грошова вимога переходить до фактора на "абсолютному" праві. Фінансування здійснюється "шляхом придбання" права вимоги фактором. У другому випадку права переходять фактору для цілей забезпечення виконання зобов'язань клієнта перед фактором - так звана забезпечувальне відступлення.